

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

УДК 378.14

В.В. Корнещук,
*Одеський національний
політехнічний університет*

Бурхливий розвиток науки та техніки, постійне збільшення інформаційних потоків вимагають нового підходу до підготовки фахівців, а саме впровадження неперервної освіти. Щоб бути сьогодні висококваліфікованим фахівцем, потрібно вчитись безперервно та постійно оновлювати набуті знання, оскільки нині потрібні фахівці, які не лише володіють професійними знаннями, уміннями та навичками, а й є всебічно розвинутою особистістю, здатною активно та постійно оволодівати новими знаннями, оперативно приймати нешаблонні рішення, діяти самостійно, творчо. Сьогодні освіта має забезпечувати підготовку людини протягом усього життя, створювати необхідні умови для доступу кожної людини до оволодіння новими знаннями, уміннями, компетенціями, цінностями [5]. Освіта та професійна підготовка є фундаментом людського розвитку і прогресу суспільства.

Неперервна професійна освіта – це вимога сучасного життя. Основна її суть – постійне, творче оновлення, розвиток кожної людини протягом усього життя. Неperервна освіта регулює взаємозв'язки між різними етапами загальної та професійної освіти, дає можливість людині рухатись освітньою траєкторією “вгору”, піднімаючись щаблями та рівнями професійної освіти. Крім того, людина може підвищувати кваліфікацію на будь-якому етапі професійної діяльності, на базі будь-якого освітнього рівня. Неperервна освіта стала базовим принципом усієї освітньої системи.

У системі неперервної професійної освіти важливого значення набуває вміння людиною самостійно здобувати нові знання. Нині однією з важливих професійних якостей будь-якого фахівця є самостійність. Тому ефективна підготовка майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі неможлива без їхньої цілеспрямованої навчальної діяльності. Таким чином, головне завдання вищого навчального закладу – навчити майбутнього фахівця самостійно здобувати знання.

Самостійна робота студентів є невід'ємною частиною процесу підготовки фахівця. Питання організації самостійної роботи студентів

розглядали в своїх роботах А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Бондар, В. Козаков, І. Лернер, О. Мороз, П. Підкасистий, Н. Сагіна, П. Сікорський, М. Скаткін та інші.

Мета статті – аналіз організації самостійної роботи студентів та її важливої ролі в системі неперервної підготовки фахівців.

Нині актуальною є проблема забезпечення неперервності в усіх ланках навчального процесу. Тому одним зі шляхів покращення підготовки фахівців, на нашу думку, є впровадження неперервної професійної підготовки.

Важливим етапом неперервної професійної освіти є базова професійна підготовка, яка відбувається у вищій школі. На цьому етапі здійснюється професійне становлення та формування готовності до майбутньої професійної діяльності.

Досягти нових результатів у підготовці конкурентоспроможних фахівців у вищій школі неможливо без упровадження педагогічних інновацій і нових технологій навчання. Однією з найсучасніших та найперспективніших технологій є кредитно-модульна технологія навчання.

“Кредитно-модульна технологія – це форма організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій та використанні залікових одиниць – залікових кредитів” [2, с. 164]. Модульна технологія навчання – одна з сучасних педагогічних технологій, яка дозволяє творчо підійти до організації начального процесу, реалізації завдань професійної підготовки фахівців. Мета впровадження кредитно-модульної технології – організація найбільш раціонального й ефективного засвоєння знань і вмінь, активізація пізнавального процесу, стимулювання студентів до систематичної самостійної навчальної діяльності, організація ефективного регулярного контролю. У кредитно-модульній технології увага акцентується на активній та індивідуальній діяльності студента; оперативному проміжному контролю та своєчасному коректуванні рівня засвоєння знань.

При застосуванні кредитно-модульної технології значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання студентами. Саме самостійна робота формує у студентів навички та вміння самостійно здобувати знання, що важливо для здійснення неперервної освіти протягом усієї подальшої трудової діяльності [4].

Сучасні дослідники по-різному трактують поняття та сутність самостійної роботи. Зокрема самостійну роботу визначають як планову роботу студентів, яка виконується за завданням та під методичним керівництвом викладача, але без його особистої участі. Ми погоджуємось з визначенням В. Петрук [3], що "самостійна робота – це навчання, яке визначає здатність студентів усвідомлено для себе ставити завдання, цілі, планувати власну діяльність, здійснювати її".

Т. Картель відмічає [1], що вміння самостійно працювати, думати, осмислювати навчальний матеріал, засвоювати його та вміти застосовувати свої знання стає основною передумовою ефективного формування у студентів професійної самостійності, а також успішного навчання. Але, на жаль, більшість студентів сьогодні не спроможні самостійно визначити мету, виділити головне та відокремити від нього другорядне, провести аналіз фактів, здійснити самоконтроль при самостійному вивченні матеріалу. Це пов'язано, у першу чергу, з недостатньою підготовкою до самостійної роботи зі школи. Студенти першого курсу визнають, що однією з проблем у навчанні є невміння самостійно опрацьовувати навчальний матеріал. Крім того, студенти, особливо молодших курсів, не вміють раціонально планувати свою навчальну діяльність, займатись самоосвітою; у них часто відсутня мотивація до неї.

Якісне засвоєння студентом навчального матеріалу неможливе, якщо у нього відсутні мотиви до здобування цих знань. Тому навчальний процес необхідно переорієнтовувати на формування у студентів бажання та вміння самостійно оволодівати знаннями, опрацьовуючи літературу та інші джерела інформації, оскільки жоден вищий навчальний заклад не спроможний надати ідеальну освіту на все життя [1].

Результативність навчального процесу, у першу чергу, залежить від сформованості мотивації. Тому викладач повинен сформувати у студента мотивацію до самостійного вивчення навчального матеріалу, після чого сформувати мету та визначити завдання для самостійного виконання студентами. Завдання повинні відповідати змісту дисципліни, включати різні види пізнавальної діяльності студентів.

Важливим фактором ефективності процесу самостійної роботи студентів є систематичний контроль за якістю виконання самостійної

роботи. Контроль дає можливість своєчасно коригувати процес самостійної роботи студента.

У структуру самостійної роботи студентів входять: мотивація, формування мети самостійної роботи, постановка завдання для самостійної роботи, виконання самостійної роботи, контроль її результатів.

Рівень організації самостійної роботи значно впливає на формування у студентів стійкого інтересу до навчальних дисциплін, на ступінь їх пізнавальної активності та на процес оволодіння фаховими знаннями, вміннями, навичками [3].

Самостійну роботу студентів можна поділити на дві складові: обов'язкова (підготовка до поточних аудиторних занять: опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до семінарів, практичних та лабораторних занять тощо) і спеціальна (поглиблення та закріплення знань студентів, розвиток творчих здібностей у ході написання рефератів, творчих робіт, виконання розрахункових робіт, індивідуальних домашніх завдань, курсових робіт і проєктів, участь у науково-дослідній роботі).

Характер самостійної роботи студентів поступово змінюється під час навчання у вищому навчальному закладі. На молодших курсах вона здебільшого спрямована на поглиблення вивчення окремих навчальних дисциплін, а на старших – набуває науково-дослідного та творчого характеру.

Наш досвід дає можливість зробити висновки, що успішне виконання самостійної роботи студентами забезпечують:

- позитивна мотивація самостійної навчальної діяльності;
- чітке визначення завдань самостійної роботи;
- зрозумілий студенту алгоритм виконання завдання, знання студентом способів і методів його виконання;
- чітке визначення викладачем термінів виконання та форм звітності;
- організація консультаційної допомоги;
- систематичний контроль за виконанням завдання;
- методичне забезпечення самостійної роботи.

Таким чином, в умовах кредитно-модульної технології навчання основним завданням викладача стає не просто передача набору готових знань і фактів, а організація активної самостійної роботи студентів. Відповідно ефективна організація самостійної роботи студентів дозволяє: розвинути творчу активність, логічне мислення, навчитися самостійно працювати, постійно самовдосконалюватись в обраній професії.

Список використаної літератури

1. Картель, Т. М. Самостійна робота студентів як умова їх професійного становлення / Т. М. Картель // Режим доступу : <http://bibl.mk.ua/pdf/naukraci/ pedagogika/2006/50-37-13.pdf>

2. Нагаєв, В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник / В. М. Нагаєва. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 232 с.

3. Петрук, В. А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін : монографія /

В. А. Петрук. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 292 с.

4. Слєпкань, З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З. І. Слєпкань. – К. : Вища школа, 2005. – 239 с.

5. Ягупов, В. В. Концептуальні засади впровадження інформаційних технологій навчання у систему професійної освіти / В. В. Ягупов // Режим доступу: http://www.conference.mdpu.org.ua/conf_all/confer/2001/newtech/1/yagupov.htm